

Handläggare
Fanny Adebrink
Avdelning styrning och kvalitet

Diarienummer
2015UTN/0517

Redovisning nyanlända och ensamkommande flyktingbarn samt asylsökande

Innehållsförteckning

Inledning	3
Antalet asylsökande har ökat under 2015	3
Värmdö kommuns överenskommelser	5
Alla barn har rätt till utbildning	5
Ny lagstiftning 1 januari.....	6
Nuläge Värmdö kommun	7
Grundskolan	7
Gymnasiet.....	8

Inledning

Utbildningsnämnden gav (2015-12-10 § 106) sektorn i uppdrag att *ta fram en redovisning över nuläget och processen kring arbetet med nyanlända och ensamkommande flyktingbarn samt asylsökande.*

Asylsökande, ensamkommande flyktingbarn och nyanlända är tre olika begrepp.

Asylsökande är en person som söker asyl.

Ensamkommande barn definieras som en person under 18 år som söker asyl utan sina föräldrar eller annan legal vårdnadshavare.

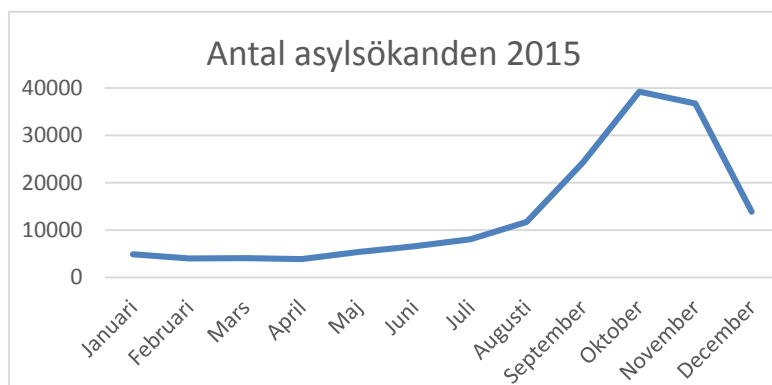
Nyanländ definieras enligt skollagen som någon som varit bosatt utomlands, nu bor i landet och har påbörjat sin utbildning i Sverige senare än höstterminens start det kalenderår då hen fyller sju år. Begreppet nyanländ används också i annan lagstiftning men med annan definition. Till exempel i förordning om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare definieras nyanländ i stora drag som person som beviljats uppehållstillstånd. I texten nedan används skollagens definition om annat inte anges.

De tre begreppen är delvis överlappande. Ett ensamkommande barn är alltid en asylsökande. Ett barn kan vara asylsökande, ensamkommande flyktingbarn och nyanländ, men en nyanländ behöver inte vara ensamkommande flyktingbarn eller asylsökande.

I redovisningen som främst begränsas till utbildningsområdet sammanställs lagstiftningen, kommunens process för mottagande på grundskolan, antal nyanlända elever i Värmdö kommuns skolor. Någon kartläggning över förskolan har inte genomförts i redovisningen då begreppet nyanlända elever hänvisar till utbildning från 7 års ålder. Redovisningen inleds med ett allmänt avsnitt om asylsökande i Sverige och i Värmdö kommun samt en genomgång av kommunens ansvar.

Antalet asylsökande har ökat under 2015

Under 2015 har fler människor än tidigare sökt asyl under ett år i Sverige. Nästan 163 000 människor sökte asyl i Sverige, nästan dubbelt så många som 1992 då Balkankrigen pågick. Ökningen av antalet asylsökanden startade under sensommaren med en kulm i oktobermånad för att sedan falla tillbaka.

Av de 163 000 är drygt 70 000 barn och därav hälften ensamkommande. Det är en stor ökning från 2014 och långt ifrån Migrationsverkets första prognos som uppskattade att Sverige skulle ta emot 7800 ensamkommande barn. Merparten av barnen kommer från Afghanistan. Hälften av barnen är mellan 16-17 år gamla, merparten av den andra hälften är 13-15 år gamla. De allra flesta är pojkar.¹

	Asylsökanden	Varav barn	Varav ensamkommande barn
2015	162 877	70 384	35 369
2014	81 301	23 108	7 049
2013	54 259	16 452	3 852

2

Vilket ansvar kommunen har beror på om kommunen är ankomstkommun, anvisningskommun eller vistelsekommun.

Ankomstkommunen är den kommun där barnet först kommer i kontakt med en svensk myndighet, till exempel genom att ansöka om asyl. Ankomstkommunen är ansvarig att ordna ett tillfälligt boende tills Migrationsverket anvisat en anvisningskommun.

Anvisningskommunen är den kommun Migrationsverket anvisar för att ta hand om ett ensamkommande barn. Anvisningen kan ske efter den överenskommelse som kan finnas mellan Migrationsverket och kommunen eller enligt andra fördelningsprinciper. En anvisningskommun är ansvarig för omhändertagandet om barnet enligt socialtjänsten, det innebär bland annat att utse en god man och ordna ett anpassat boende. En ankomstkommun kan välja att placera ett ensamkommande barn i ett boende i en annan kommun, till exempel hos en privat aktör, men är fortfarande ansvarig för barnet. Anvisningskommunen har ansvar både för asylsökande barn och för barn som fått uppehållstillstånd.

Vistelsekommun är den kommun där barnet fysiskt befinner sig i. Vistelsekommunen är ansvarig för barnets skolgång. Vilken skola eleven blir placerad för regleras för grundskolan på samma sätt som för andra elever, det vill säga i förstahand den skola som vårdnadshavare har valt eller i andra hand en annan skolenhet.

¹ Migrationsverket "Nästan 163 000 människor sökte asyl i Sverige 2015"

<http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-2016/2016-01-01-Nastan-163-000-manniskor-sokte-asyl-i-Sverige-2015.html> (2016-01-15)

² Migrationsverket, "Inkomna ansökningar om asyl, 2015",
<http://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aab/1451894593595/Inkomna+ans%C3%B6kningar+om+asyl+2015+-+Applications+for+asylum+received+2015.pdf> (2016-01-15);

Migrationsverket, "Inkomna ansökningar om asyl, 2014",
<http://www.migrationsverket.se/download/18.39a9cd9514a346077211b0a/1422893141926/Inkomna+ans%C3%B6kningar+om+asyl+2014+-+Applications+for+asylum+received+2014.pdf> (2016-01-15),

Migrationsverket, "Inkomna ansökningar om asyl, 2013",
<http://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166ddae/1390234164007/Inkomna+ans%C3%B6kningar+om+asyl+2013+-+Applications+for+asylum+received+2013.pdf> (2015-01-15)

En anvisningskommun kan alltså vara ansvarig för ett ensamkommande barn som inte vistas i kommunen. En vistelsekommun är ansvarig för skolgången för ett barn som en annan kommun (anvisningskommunen) har ansvar för enligt skollagen. Detta kan göra det svårt att bedöma behov av skolplatser då vistelsekommunen inte alltid vet vilka barn som kommer att vistas i kommunen.

Vid en asylsökningprocess beslutar Migrationsverket om en person får stanna i Sverige. Det finns tre olika grunder för asyl; flykting, alternativt och övrigt skyddsbehövande samt synnerligen ömmande omständigheter.

Värmdö kommuns överenskommelser

Sedan 2014 har Migrationsverket utökade möjligheter att anvisa asylsökande ensamkommande barn till en kommun. Utgångspunkten ska alltid vara barnets bästa. 2015 hade Värmdö kommun och Migrationsverket en överenskommelse om 23 boendeplatser. På grund av att fler människor än prognostiserat ansökte om asyl under 2015 anvisade Migrationsverket ytterligare ensamkommande asylsökande barn. Totalt tog Värmdö kommun som anvisningskommun emot 141 ensamkommande barn under 2015. Av de 141 barnen bor cirka 35 i Värmdö kommun och övriga i en annan kommun, en vistelsekommun.

Under 2016 bedömer Migrationsverket att det behövs 40 000 boendeplatser i Sverige, fördelat på drygt 7 000 i Stockholms län och 171 i Värmdö kommun. Frågan ska tas i kommunfullmäktige och bereds nu i socialnämnden.³

Kommunen ska ta ställning till ytterligare en överenskommelse om mottagande och bosättning av nyanlända invandrare. Näringslivsnämnden har förordat en överenskommelse (2015-12-03 § 68) där Värmdö kommun ansvarar för mottagande och bosättning för 154 nyanlända invandrare årligen. Den ersätter i så fall tidigare överenskommelsen om 60 nyanlända per år. Begreppet nyanländ avser här person som har fått uppehållstillstånd och kan därmed vara barn eller vuxna. Även detta beslut ska fattas av kommunfullmäktige.

Alla barn har rätt till utbildning

Alla barn som är bosatta i Sverige har skolplikt och därmed en rätt till utbildning enligt (7 kap 2 §) skollagen. Bosatt i landet definieras som folkbokförd enligt folkbokföringslagen. Barn som är folkbokförda i landet men bor utomlands, till exempel barn till svenska diplomater, är undantagna skolplikten.⁴

Det finns barn som inte uppfyller definitionen bosatt och därmed inte har skolplikt, men som har rätt till utbildning enligt skollagen (7 kap 2 § samt 29 kap 2, 3 §§), till exempel asylsökande barn och barn som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller

---

³ Tjänsteskrivelse, "Överenskommelse om boendeplatser för asylsökande ensakommande barn för 2016", 2015KS/0626, 2015-11-19.

⁴ Skolverket, "Ta emot nyanlända elever" <http://skolverket.se/skolutveckling/lanande/nyanlandas-lanande/ta-emot-nyanlanda-elever-1.237657> (2015-01-04);

författning. Rätten till utbildning ser olika ut beroende på vilken grupp barnet eller ungdomen tillhör. Ett asylsökande barn har rätt till utbildning i förskola, förskoleklass och de obligatoriska skolformerna. Hen har även rätt till utbildning inom gymnasie- och gymnasiesärskola om utbildningen påbörjas innan 18 års ålder. Barn som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning, till exempel papperslösa barn har samma rätt till utbildning som asylsökande barn med undantag att de inte har rätt till förskola. Varken asylsökande eller papperslösa har rätt till kommunal vuxenutbildning. Kommuner kan frivilligt erbjuda utbildning i skolformer där barn inte har rätt till utbildning.⁵

Kommunen kan söka statsbidrag för utbildningskostnader för asylsökande barn. Värmdö kommun söker och beviljas återkommande dessa statsbidrag.

Ny lagstiftning 1 januari

1 januari 2016 har vissa av bestämmelserna om utbildning för nyanlända elever ändrats. En definition av begreppet nyanländ har införts (3 kap 12a § skollagen). Med nyanländ menas alltså en elev som varit bosatt utomlands, nu bor i landet och har påbörjat sin utbildning i Sverige senare än höstterminens start det kalenderår då hen fyller sju år. Efter fyra års skolgång ska eleven inte längre anses vara nyanländ. Definitionen är vid och omfattar även elever som är födda i Sverige och/eller har föräldrar som är födda i Sverige.

Genom ändringarna ska nu en nyanländ elevs kunskaper bedömas för att inom två månader kunna placeras i en årskurs och en undervisningsgrupp som är lämplig utifrån ålder, förkunskaper och personliga förhållanden. En nyanländ elev som saknar tillräckliga kunskaper i det svenska språket ska delvis kunna undervisas i förberedelseklass i maximalt två år. Detta ska avbrytas så snart eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper för att kunna delta i den ordinarie undervisningen. Skolverket har tagit fram ett nationellt kartläggningmaterial i tre steg som stöd för skolan bedömningsarbete. Ett särskilt regelverk för mottagande och skolgång för mottagande har tidigare saknats i befintlig lagstiftning, även om många skolor till exempel har arbetat med att bedöma elevens kunskaper.

Genom lagändringarna har det införts en möjlighet att under en begränsad tid omfördela undervisningstiden från andra ämnen till förmån för undervisning i svenska eller svenska som andraspråk. Åtgärdsprogram behöver genom lagändringarna inte upprättas för nyanlända som riskerar att inte nå kunskapskraven om elevens stödbehov kan tillgodoses inom stöd för nyanlända elever

Nytt är även att gymnasieskolans introduktionsprogram språkintrouktion har kopplats till begreppet nyanländ. I förarbetena anges att även andra elever än nyanlända kan studera programmet om särskilda skäl finns. Det innebär att normalt står språkintrouktion endast öppet för nyanlända. Noterbart är att om den nyanlända är asylsökande gäller rätten till utbildning studier som är påbörjade innan 18 års ålder.

---

⁵ Skollagen 7 kap 2 §, 29 kap 2 §; Skolverket, ”Ta emot nyanlända elever”
<http://skolverket.se/skolutveckling/larande/nyanlandas-larande/ta-emot-nyanlanda-elever-1.237657>
(2015-01-04)

Lagstiftningsarbete är en lång process och de nya bestämmelserna som infördes 1 januari 2016 påbörjades innan flyktingströmmen i oktober. Nu pågår ytterligare en utredning beställd av utbildningsdepartementet för att säkra nyanlända elevers rätt till utbildning. Utredningen ska bland annat titta på hur friskolor med kö kan ta emot nyanlända, skolplacering av nyanlända för att främja integration samt insatser för att öka tillgången på personal. Utredningen ska redovisas i mars 2016 och kan tänkas leda till ytterligare förändringar i framtiden.⁶

Nuläge Värmdö kommun

En kommunövergripande projektgrupp med syfte att samordna arbetet inom alla sektorer har bildats. Projektgruppen har precis startat sitt arbete men ska bland annat arbeta med att samordna informationsflödet, identifiera behov i kommunen och skapa gemensamma rutiner.

Inom utbildningsområdet pågår ett arbete utifrån den plan för att öka nyanländas måluppfyllelse i grundskolan som beslutades i maj 2015 (2015-05-07 § 46). Planen har åtgärder på kommun/huvudmannanivå samt skolnivå. Åtgärderna omfattar bland annat att utforma riktlinjer för mottagande av nyanlända, att nyanlända inkluderas i det systematiska kvalitetsarbetet, att genomföra en översyn av befintlig resursfördelningsmodell, att förstärka elevhälsan samt att genomföra en översyn av framtida organisation. Som en del i projektgenomförandet av planen har en projektgrupp bildats med controller, utredare, strateg, biträdande rektor Farstavikens skola och representant från elevhälsan.

Projektgruppen har inlett arbeten utifrån planen inom en rad områden. Förstärkning av elevhälsan är påbörjad och från och med april kommer elevhälsan på Farstaviken vara förstärkt med skolsköterska 20 % och skolläkare 20 %.

Projektgruppen arbetar, i enlighet med nämndens beslut, med att ta fram en ny resursfördelningsmodell och kommer att återkomma till nämnden i frågan. Genom detaljbudget 2016 ges dubbel skolpeng (ca 140 tkr) för en elev i förberedelseklass istället för enkel skolpeng.

Grundskolan

Som en del i plan för att öka nyanländas måluppfyllelse har en ny process för mottagande av nyanlända elever i grundskolan tagits fram (se bilaga "Organisation mottagande av nyanlända"). Även innan den nya processen studerade de flesta eleverna på Farstavikens skola, men då fanns det ingen beslutad mottagningsprocess och därmed inget samlat mottagande. I den nya processen mottas eleven av mottagningsenheten på Farstavikens skola där eleven, förutom undervisning, bland annat ges introduktion, hälsokontroll och vaccinering samt elevens kunskaper och erfarenheter kartläggs. Baserat på kartläggningen, elevens bakgrund, ålder och personliga förhållande placeras eleven i en

---

⁶ Utbildningsdepartementet "Vissa frågor om nyanlända elevers utbildning", dir. 215:122; Utbildningsdepartementet "Tilläggsdirektiv till utredningen om vissa frågor om nyanlända elevers utbildning", dir 2015:135.

av tre undervisningsgrupper, reguljär klass på hemskolan, förberedelseklass på Farstaviken för elever med ingen eller liten skolbakgrund eller placering i reguljär klass på Farstavikens skola för elever med skolbakgrund. I mottagningsenheten går eleven maximalt i två månader.

Antalet nyanlända elever ändras kontinuerligt, men vid vårterminens start (11 januari 2015) studerar 80 nyanlända elever i Värmdö kommuns kommunala grundskolor, varav 74 vid Farstavikens skola och sex vid Värmdö skärgårdsskola. Ungefär hälften har börjat studera senaste halvåret. Under januari- och februarimånad ska ytterligare minst tio nyanlända elever börja studera i Värmdö kommun, merparten på Farstavikens skola.

Sex nyanlända elev studerar på Värmdö skärgårdsskola i reguljär klass på hemskolan och två elever kommer att börja i reguljär klass i Brunns skola under vårterminen. Övriga elever går i Farstavikens skola.

Farstaviken har två mottagningsenheter. De flesta av eleverna i mottagningsenheterna talar dari. I mottagningsenheterna arbetar en därtalande lärare och flera studiehandledare är knutna till enheten. Från och med vårterminen kommer eleverna läsa enstaka lektioner med de reguljära klasserna.

De nyanlända eleverna som går i förberedelseklass tillhör alla en reguljär klass och följer i stora drag klassens schema, men läser svenska som andraspråk i samma omfattning som timplanen för svenska. Dessutom får eleverna studiehandledning utifrån deras behov.

Farstaviken har två fritidsledare, varav en flerspråkig, med särskilt ansvar för integration under raster. Fritidsledarna hjälper skolans elever att aktivera sig och lära känna varandra. Skolan anger att satsningen har varit gynnsam och främjat trivseln på skolan.

Farstaviken och G2 har ett samarbete med idéutbyte, gemensamt finansierad studiehandledare och modersmåls lärare samt överlämning från årskurs 9 till gymnasiet.

Gymnasiet

Antalet nyanlända elever förändras kontinuerligt, men vid vårterminens start (10 januari 2015) studerar cirka 100 nyanlända elever på Värmdö kommuns kommunala gymnasieskolor. Gustavsbergs gymnasium (G2) har 80 elever som studerar på introduktionsprogrammet språkintrödn. Alla 80 elever är att betrakta som nyanlända elever. Utöver det går ett antal elever, uppskattningsvis 20 stycken, på övriga program som kan antas uppfylla definitionen nyanlända. Varje dag ringer det gode män som vill ha plats för sina ungdomar. För att underlätta introduktionen har G2 antagning varannan vecka. På Värmdö gymnasium studerar en nyanländ elev. Eleven läser nationellt program.

G2 har organiserat sin språkintrödn med ett flöde där eleverna tas emot i en mottagningsgrupp och avancerar därifrån till tre nivåer. Efter studierna förväntas eleverna gå till vidare studier eller arbetsliv. Majoriteten av G2:s elever studerar i de tidiga nivåerna. I mottagningsgruppen stannar eleverna vanligtvis 5-7 veckor. I första nivån finns tre parallella grupper. Där läser eleverna i huvudsak svenska, men även matematik, idrott, engelska och bild. Eleverna beräknas studera på denna nivå i 4-12 månader. I

efterföljande grupp läser de elever som har tillräckliga kunskaper i svenska de flesta grundskoleämnena. I sista gruppen läser elever som bedöms ha möjligheter att bli behörighet till gymnasieskolans nationella program till sommaren. Dessutom finns ett antal elever som tillhör språkintröduktion och läser svenska som andraspråk på grundskolenivå, men till stor del studerar kurser från andra nationella program, till exempel vård- och omsorgsprogrammet.

G2 har under höstterminen förstärkt språkintröduktionsprogrammet med två nya svenska som andraspråkslärare och ytterligare två kommer under vårterminen. Förstärkning har även skett med modersmålslärare, studiehandledare, extra skolsköterska och extra skolläkare. En kurator är kopplad till programmet som är mentor och tillika arbetar med inskrivningen av nya elever. Utöver denna personal arbetar även ämneslärare med programmets elever.

G2 bedömer att de snart inte kan ta emot flera elever med befintliga lokaler. Gymnasieskolorna i närområdet har fullt eller svårt ta emot alla som ringer.